

Eğitim Alanlarının Yer Seçim Kriterlerinin Belirlenmesinde Yaşanan Problemler Ve Çözüm Önerileri

Murat Başegmez^{1,*}, İbrahim Taşdemir², Çağrı Gül³

¹ KTÜ, Mühendislik Fakültesi, 61080 Trabzon, Türkiye – murat.basegmez@gmail.com

² İTÜ, İnşaat Fakültesi, 34469 Maslak İstanbul, Türkiye - ibrahimtasdemir@gmail.com

³ OMÜ, Mühendislik Fakültesi, 55280 Samsun, Türkiye - cagriful@yandex.com

Özet

İnsanın yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümü olan eğitim, aileyle başlayıp okul eliyle devam etmektedir. Okul ile başlayan eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli amacı bir ülkenin geleceği olan çocukları iyi insan ve iyi vatandaşlar olarak yetiştirmektir. Çağımızdaki hızlı kentleşme ve nüfus artışı dikkate alındığında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bu misyonu sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmesi okul alanlarının ferah ve güvenli alanlarda oluşturulması zorunludur. Bu çalışmada; okul alanlarının planlanması süreci olan imar planlarının yapım ve üretim aşamalarında dikkate alınması gereken kriterler araştırılmıştır. Konuyla ilgili olarak, dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan çalışmalar ile ülkemizdeki mevzuatlar araştırılarak okul yer seçim sürecinde karşılaşılan problemlerin çözümüne ve sağlıklı bir kentleşmede en uygun okul yeri neresi olmalı sorusuna cevap verilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda Türkiye’de en uygun okul yer seçiminin yapılabilmesi için yeni mevzuatın oluşturulması ve bir karar destek sistemi olan CBS sistemlerinin entegrasyonunun sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler

Okul Yer Seçimi, İmar Planı, Kriter, CBS, AHP, Karar Destek Sistemleri

Abstract

Education, which is all the processes that have developed the skills, attitudes and behaviors that are worthwhile in the society in which the person lives, begins with the family and continues with the school. Beginning with the school, the most important goal of the educational activities is to educate the children who are the future of the country as good people and good citizens. Considering the rapid urbanization and population growth in our age, the fact that education and training activities can carry out this mission in a healthy manner reveals the necessity of creating school areas in spacious and safe areas. In this study; The criteria that should be taken into account in the construction and production stages of the development plans which are the planning processes of the school areas have been investigated. Regarding the subject, studies were conducted in various countries of the world and the legislation in our country was searched to try to solve the problems encountered in the school selection process and to answer the question of where the best school place should be in a healthy urbanization. As a result of the study, it has become clear that the establishment of new legislation and the integration of GIS systems, a decision support system, have been required in order to make the most suitable school place selection in Turkey.

Keywords

School Site Selection, Development Plan, Criteria, GIS, AHP, Decision Support Systems

1. Giriş

Dünyada hızlı bir kentleşme yaşanmaktadır. Bu hızlı kentleşme genelde büyük kentlerde nüfusun yoğunlaşması şeklinde gerçekleşmektedir. 1950 yılından günümüze kadar olan sürede kentlerde yaşayan nüfus dünya genelinde toplam 3 kat kadar artmıştır. Bu artış gelişmiş ülkelerde iki kat, gelişmekte olan ülkelerde ise 4 kat olarak gerçekleşmiştir. Büyük kentlerde 1960-80 yılları arasında yaşayan nüfus bir milyar kişi artmış, bu artışın yarısından çoğu da gelişmekte olan ülkelerin kentlerinde olmuştur. Bu nedenle dünyanın nüfus açısından en hızlı büyüyen, 15 kenti arasında gelişmiş ülke kentlerinden hiç birisi bulunmazken Sao Paulo, Lagos, Karaçi, Seul, Bogata, Bombay Kalküta ve Pekin gibi gelişmekte olan ülkelerin kentleri yer almaktadır (Kalkan vd. 2004).

Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye, 21. Yüzyılın getirdiği teknolojik, sosyal ve ekonomik değişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Türkiye bu değişimlere uyum sağlarken nüfusu da artmaktadır. Türkiye nüfusu, 2016 yılı itibarıyla 79 milyon 814 bin 871 kişi olmuştur. Bu nüfus artışı kentlerin gelişim süreçlerinin iyi planlanmasının gerekliliğini ve genç nesillerin eğitim ve öğretim hizmetlerinin sağlanabilmesi için okul sayılarının artırılması gerçeğini de ortaya çıkarmaktadır.

Okullar, ülkemizdeki ve dünyadaki toplumsal, kültürel, teknolojik ve ekonomik gelişmeleri yakından izleyip, benimseyip, genç nesillere aktararak toplumun gelişimine katkıda bulunurlar. Okulların hem toplumun mevcut kültürünü koruması ve yaşatması hem de kendisiyle birlikte içinde bulunduğu toplumu geliştirmesi ve değiştirmesi beklenmektedir. Bu nedenle okulların hareketli ve dinamik yapılar olması gerekir. Bu dinamizm ise, okullarda yeterli fiziki mekânların oluşturulmasıyla mümkündür.

* Sorumlu Yazar E-posta: murat.basegmez@gmail.com (Murat BAŞEĞMEZ)

İnsanlık tarihi boyunca eğitsel faaliyetlerde, insanlar daima mekânlarla bütünleşmiş ve değer kazanmıştır. Tarihsel veriler, toplumların belirli dönemlerde felsefi, dini ve bilimsel gelişmelerin sonucunda, eğitim programlarının amacına uygun mekânlar düşünüp geliştirdiklerini göstermektedir. Çağımızda okullar bir öğrenme yeri olarak tanımlanmakta ve okullardaki öğrenmenin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Bütün okullar, gerekli ortam ve koşullar sağlandığında, uygun bir eğitim ve öğretim hizmeti sağlayabilir; iç ve dış çevrelerinde yapılacak iyileştirmelerle etkili ve başarılı bir öğrenmeyi gerçekleştirebilirler (Atabay,2014).

Yeni bir okul alanı oluşturmak için en uygun yer seçimi kararı, hem planlayıcılar hem de Milli Eğitim Bakanlığı açısından çeşitli sorunlar barındırmaktadır. Eğitim alanlarının bulunması, eğitime erişim sağlamak için gerekli en temel unsurlardan biridir. Boyut, erişim, maliyetler, yer gibi çok sayıda faktör yer seçiminde dikkate alınmalıdır. Çeşitli şekillerde belirlenen kriterlere göre arazi uygunluk analizinden yararlanmak karşılaşılan sorunların giderilmesinde etkili bir yöntemdir.

Ülkemizde imar plan yapım ve üretim çalışmaları Belediyeler tarafından Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kontrolünde gerçekleştirilmektedir. 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2014 yılında yayımlanan Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde imar planlı alanlarda okul seçiminde dikkat edilecek hususlar açıklanmıştır. Ayrıca 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının 2010/2630 sayılı Kurum Açılması ve Kapatılmasına Dair Esaslar başlıklı tebliği ve Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Kılavuzunda okul yer seçim kriterlerinden bahsedilmektedir. Konuyla ilgili mevzuatların farklı kurumların elinde dağınık bir yapıda bulunduğu görülmektedir. Bu da ülkemizde okul alanlarının yer seçiminde planlayıcıların isteğine göre ve kriterlerin göz ardı edilerek oluşturulmuş bir yapıyı ortaya çıkarmaktadır. Bu bildiriye dünyada ve ülkemizde okul alanlarının nasıl belirlendiği irdelenmiş ve sonuçlar tablolarda gösterilmiştir.

2. Veriler ve Yöntem

Bu çalışmada okul alanlarının yer seçimini etkileyebilecek olan kriterler, 3194 sayılı İmar Kanunu, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının 2010/2630 sayılı Kurum Açılması ve Kapatılmasına Dair Esaslar başlıklı tebliği, Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Kılavuzu, Amerika Birleşik Devletlerinin California Eğitim Departmanı tarafından yayımlanan Okul Yerinin Seçimi ve Onay Rehberi ve dünya genelinde konuyla ilgili araştırmalardan yararlanılarak literatür araştırması yapılmıştır. Dünya genelinde kullanılan kriterler ile Türkiye’de belirlenen kriterler karşılaştırılarak ülkemizdeki eksikliklerin çözümü için öneriler sunulmuştur.

3. Bulgular

3.1. Literatür Taraması

Okul alanlarının yer seçimi için çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda okul alanının planlandığı bölgenin sosyal, kültürel, demografik ve topoğrafik gibi birçok özelliğine göre çeşitli kriterler belirlenmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan üç farklı araştırmada Tablo 1’ de yer alan kriterler göz önüne alınarak okul yer seçim analizleri yapılmıştır.

Tablo 1: ABD’de Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Kriterler

Sınıflandırma	ABD (Calabasas)	ABD (Missouri)	ABD (Durham, Nort Carolina)
1	Mevcut Benzer Okul ile Mesafesi	Okul Mesafeleri	Okullara Olan Uzaklık
2	Arazi Kullanımı	Arazi Kullanımı	Arazi Örtüsü
3	Önemli Yollara Yakınlık	Nüfus Artışı	15 Yaş Altı Kişi Sayısı
4	Eğitim	Eğitim	Eğitim
5	Restoranlara Yakınlık		Sel Bölgelerine Uzaklık
6			Yangın İstasyonlarına Olan Uzaklık
7			Acil Tıbbi Merkezlere Olan Uzaklık
8			Kütüphanelere Olan Uzaklık
9			Tehlikeli Atık Alanlarından Uzaklık
10			Önemli Yollara Uzaklık
11			Doğal Miras Alanlarına Uzaklık

Amerika Bileşik Devletlerinde yapılan çalışmalar dışında Malezya, Tayland, Tacikistan ve Kenya’da yapılan araştırmalar da incelenmiş olup çalışmalar kapsamında değerlendirilen kriterler Tablo 2’ de yer almaktadır.

Tablo 2: Okul Yer Seçim Çalışmaları Kapsamında Dikkat Edilen Kriterler

Sınıflandırma	MALEZYA (Negeri Perlis Indera Kayangan)	MALEZYA (Kuala Lumpur)	TAYLAND	TACİKİSTAN	KENYA (Belgut , Kericho)
1	19 Yaş Altındaki Nüfus	Sanayi Bölgelerine Uzaklık	Fabrikalara Olan Uzaklık	Tehlikeli Bölge Alanları	15 Yaş Altı Kişi Sayısı
2	Nehir Ağı	Derelerden Uzaklık	Depolara ve Depolama Alanlarına Olan Uzaklık	Acil Tıbbi Merkezlere Olan Uzaklık	Kütüphanelere Olan Uzaklık
3	Yol Ağı	Ana Yola Olan Uzaklık		Nehirlere Olan Uzaklık	Ana Yollara Yakınlık
4	Eğitim	Eğitim		Eğitim	Tehlikeli Atık Alanlarından Uzaklık
5	Restoranlara Yakınlık	Gürültü Seviyesi		Transformatörlere Olan Uzaklık	Gürültü Seviyesi
6		Hava Kirliliği Endeksi (API)		Okullara Yakınlık	Hava Kirliliği Endeksi
7		Yükseklik			Acil Tıbbi Merkezlere Olan Uzaklık
8		Taşkın Eğilimi			Sel Bölgelerine Uzaklık
9		Ticari Alanlara Uzaklık			Okullara Olan Uzaklık
10		Elektrik İletim Hatlarından Uzaklık			Önemli Yollara Uzaklık
11					Yangın İstasyonlarına Olan Uzaklık

Yapılan çalışmalar incelendiğinde okul alanlarına yakınlık, arazi kullanımı, yol, hava kirliliği endeksi gibi bazı kriterlerin ortak kriterler olduğu belirlenmiştir. Bazı kriterlerde de farklılıklar olduğu görülmektedir. Nüfus kriterinin 19 yaş altı ve 15 yaş altı olarak farklılaşması, akarsu ağlarının bazı çalışmalarda nehir ağı veya dereler olarak ayrışması okul yer seçimi için belirlenen çalışma bölgelerinin kendine özgü karakterlerinden kaynaklanmaktadır.

3.2. California Örneği

Amerika Birleşik Devletlerinin California Eğitim Departmanı tarafından Okul Yerinin Seçimi ve Onay Rehberi yayımlanmıştır. Bu doküman, okul bölgelerinin öğretim programı ve öğrenme süreci için hem güvenli hem de destekleyici bir ortam sağlayan okul alanlarını seçmesine yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Seçim sürecinde yardımcı olması için tasarlanan rehber, planlayıcılar için yararlı olduğu kanıtlanmış bir dizi seçim kriterini içermektedir. Kılavuz, potansiyel okul alanlarını değerlendirirken göz önüne alınması gereken güvenlik faktörlerini belirlemek, yeni alanlar için Bakanlıktan onay almak ve mevcut alanlara yeni arsaların eklenmesi için okul bölgelerinin takip etmesi gereken usulleri de içermektedir.

Söz konusu rehberde okul seçiminde verilmesi gereken en önemli kararın, alanın bölge personeli tarafından mı yoksa bir seçim ekibi tarafından mı seçileceği hususudur. Rehber, bir seçim ekibinin yerel eğitim kuruluna alan veya alanlar teklif etmesini önermektedir. Bu nedenle, söz konusu rehberde verilen bilgiler ekip üyelerine yönelik olup bölge personeli için de eşit derecede geçerli olduğu belirtilmektedir. Okul bölgesini bir saha seçimi ekibi kurduğu takdirde, projeyi tasarlamak için bu ekip toplum üyeleri, öğretmenler, yöneticiler, kamu görevlileri ve okul bölgesi tarafından seçilen mimarlardan oluşması gerektiği belirtilmektedir. Topluluk üyelerinin, bölgede çocuk sahibi olan ve olmayan insanları içermesi de önerilmektedir. Rehber, seçim ekibi oluşturulduktan sonra ekibin ilk görevlerinden birinin saha seçim kriterlerini oluşturmak olduğu ifade etmektedir.

California Eğitim Departmanı tarafından yayımlanan Okul Yerinin Seçimi ve Onay Rehberinde okul yer seçiminde değerlendirilmesi gereken kriterler belirlenmiştir. Havaalanlarına Yakınlık, Yüksek Voltajlı Güç İletim Hatlarına Yakınlık, Toksik ve Tehlikeli Madde Varlığı, Tehlikeli Hava Emisyonları ve Tesisler, Diğer Sağlık Tehlikeleri, Demiryollarına Yakınlık, Yüksek Basıncılı Doğal Gaz Hatlarına, Benzin Hatlarına, Basıncılı Kanalizasyon Hatlarına veya Yüksek Basıncılı Su Boru Hatlarına Yakınlığı, Propan Tanklarına Yakınlık, Gürültü, Büyük Karayollarına Yakınlık, Jeolojik Etütlerin Sonuçları ve Zemin Etütü, Trafik Durumu ve Okul Otobüsü Güvenliği, Okul İçin Güvenli Yollar, Ortak Kullanım Projeleri, Fay Hattı, Heyelan ve Sel okul yer seçiminde değerlendirilmesi gereken kriterler olarak tanımlanmıştır.

California Eğitim Departmanı tarafından hazırlanmış olan rehber, okul yer seçiminde toplumun çeşitli katmanlarından insanları bir araya getirerek bir komisyon eliyle belirlenen kriterler doğrultusunda okul yer seçim çalışmalarını yürütmekte öncül bir görev üstlenmektedir. Her ne kadar oluşturulan bu mevzuat ile hem kurumların hem de toplumun talepleri karşılanmaya çalışılsa da rehberde bazı eksikliklerin olduğu belirlenmiştir. Dünya genelinde yapılan çalışmalar dikkate alındığında söz konusu rehberde; nüfus yoğunluğu, mülkiyet, eğitim, sanayi alanlarına uzaklık, mevcut okullara yakınlık, yüzölçümü, baz istasyonu, konut alanlarına uzaklık gibi kriterler yer almamaktadır. Bu eksikliklerin giderildiği bir rehber, okul yer seçiminde izlenmesi gereken işlem adımlarını belirli bir standart doğrultusunda gerçekleştirmede çok önemli bir katkı sağlayacaktır.

3.3. Türkiye'deki Durum

Ülkemizde okul alanlarının yer seçim kriterlerinin yer aldığı mevzuatlar incelendiğinde dağınık bir yapıyla karşılaşılmaktadır. 3194 sayılı İmar Kanunu, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının 2010/2630 sayılı Kurum Açılması ve Kapatılmasına Dair Esaslar başlıklı tebliği ve Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Kılavuzu incelendiğinde okul yer seçiminde dikkat edilmesi gereken kriterler belirlenmiştir.

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 7. Bölümünde Okulların Arsa ve Arazi işlerinden bahsetmektedir. İlgili Kanununun 60. Maddesinde; “Şehir, kasaba ve köy okulları arsalarıyla köy okullarına gelir sağlayacak arazi ve uygulama bahçeleri için lüzumlu topraklar, il ve ilçelerde bölge ilköğretim müfettişlerinin veya ilçe eğitim müdürünün başkanlığında Tarım, Tapu, Maliye dairelerinden görevlendirilecek birer eleman ile mahalle veya köy muhtarından teşekkül edecek komisyon tarafından seçilir.” denilerek plansız alanlarda okul alanlarının yer seçiminin nasıl olacağı belirtilmiştir.

Aynı kanununun 61. maddesinde planlı alanlar için belirlenen kriterler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının 2010/2630 sayılı Kurum Açılması ve Kapatılmasına Dair Esaslar başlıklı tebliğinin 1. maddesinin (g) bendinde belirlenen kriterler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının yayımlanmış olduğu Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Kılavuzunda okul yer seçim kriterleri ayrıntılı olarak belirlenmiş olup Tablo 5'te gösterilmiştir.

Ülkemizde imar planlarının yapım ve üretimi aşamaları Belediyelerin yetkisinde ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kontrolünde gerçekleşmektedir. Belediyeler imar planlarını üretirken veya revizyon ederken Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinin belirlediği şartları dikkate alarak işlem tesis etmektedir. Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde planlı alanlarda okul seçiminde dikkat edilecek kriterler Tablo 6'da gösterilmiştir. Bu kriterler, Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu kriterler ile karşılaştırıldığında çok dar kapsamda kalmaktadır.

Tablo 3: 222 Sayılı Eğitim Kanunu Bakımından Okul Yer Seçim Kriterleri

Sınıflandırma	Açıklama
1	Meyhane, Kahvehane, Kırathane, Bar, Elektronik Oyun Merkezleri, Açık Alkollü İçki Satılan Yerler(uzak)
2	Okul binalarının sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım bakımından elverişli bir mahalde olması

Tablo 4: Kurum Açılması ve Kapatılmasına Dair Esaslar Bakımından Okul Yer Seçim Kriterleri

Sınıflandırma	Açıklama
1	Yüz Ölçüm Büyüklüğü
2	Eğim
3	Bataklık
4	Dere Yatağı
5	Heyelan
6	Yüksek/Orta Gerilim Hattı
7	Baz İstasyonu
8	Akarsu, nehir ve Derelere Olan Uzaklık

Tablo 5: Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Kılavuzu Bakımından Okul Yer Seçim Kriterleri

Sınıflandırma	Açıklama
1	Fay Hattı
2	Bataklı
3	Taşkın Sahası
4	Toprak Kayması
5	Dere Yatağı
6	Yüksek/Orta Gerilim Hattı
7	Baz İstasyonu
8	Yüksek Yangın Riskli Alan
9	Zemin Dayanımı
10	Toprak Kimyasalındaki Tehlikeli Madde/Atık Miktar
11	Eğim
12	Gürültü
13	Çevresel Olumsuz Faktörler
14	Ana Yollara Olan Uzaklık
15	Toplu Taşıma Güzergahı
16	Çevresindeki Mevcut/Olası Yatırımlar
17	Hakim Rüzgar Yönü
18	Manzara
19	Güneşlenme ve Aydınlanma Miktarı
20	Yerleşim Alanlarına Olan Uzaklık
21	Trafik Yoğunluğu
22	Altyapı Planlaması
23	Yakın ve Orta Vadede Gelişme Potansiyeli Yüksek Bir Bölgede Bulunması

Tablo 6: Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği Bakımından Okul Yer Seçim Kriterleri

Sınıflandırma	Açıklama
1	Brüt nüfus Yoğunluğu
2	Konut Alanlarına Yürüme Mesafesi
3	Yüzölçüm Büyüklüğü

Dünya genelinde yapılan çalışmalar ile ülkemizdeki mevzuatlar karşılaştırıldığında ülkemizde; Acil Tıbbi Merkezlere Olan Uzaklık, Propan Tanklarına Yakınlık, Kütüphanelere Olan Uzaklık gibi belirli kriterlerin göz ardı edildiği belirlenmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

“Eğitim Alanlarının Yer Seçim Kriterlerinin Belirlenmesinde Yaşanan Problemler Ve Çözüm Önerileri ” başlıklı bu çalışma ile dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan çalışmalar ve mevzuatlardan faydalanarak ülkemizdeki okulların mekânsal seçim kriterleri incelenmiştir.

Yaklaşık 80 milyon nüfusuyla büyümeye devam eden Türkiye'nin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin beşiği olan okulların yer seçimi kriterleri araştırılmıştır. Gelişmiş ülkelerin aksine ülkemizde planlamanın nesnel standartlar üzerinden yürütülemediği sağlıklı okul alanlarının oluşmasında sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerinde okul yerlerinin belirlenmesinde Eğitim Bakanlığı ön planda iken ülkemizde planlamalarda plan müellifleri ön planda yer almaktadır. 3194 sayılı İmar Kanununun 10. maddesinde; 5 yıllık imar programlarının yapılması sırasında yatırımcı kuruluşlardan (Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı vb.) görüş alınır denilmektedir. Bu husus, plan üretim aşamalarında okul yer seçimlerinin plan üreten idarenin inisiyatifine bırakılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı yaptığı çalışmalarla okul yer seçim kriterlerini belirlemiş olmasına karşın 3194 sayılı İmar Kanunu gereğince Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği kriterler plan müelliflerini bağlayıcı bir rolü bulunmamaktadır. Bu da okul alanlarının oluşturulmasında ve kamu menfaati doğrultusunda kullanımında sorunlar doğurmaktadır.

Hem Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde hem de Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği kriterler dikkate alındığında, mülkiyet yapısı, taş ocaklarına olan uzaklık, kıyı kenar çizgisinin belirlediği mesafe gibi birçok kriterin okul yer seçiminde yer almadığı belirlenmiştir. Belirlenmiş kriterlerden birkaçı haricinde sınır değerlerinin tespit edilmemiş olması okul yer seçiminde nesnel bir yaklaşımın ortaya koyulmasında engeller teşkil etmektedir.

Söz konusu problemlerin çözümü için okul alanlarının planlamasında Millî Eğitim Bakanlığının daha aktif ve plan yapım ve üretim aşamalarında belirleyici role sahip olması sağlanmalıdır. Okul alanlarının yer seçimi aşamalarında görev üstlenecek Millî Eğitim Bakanlığının kendi içerisinde okul yer seçimiyle ilgili teknik işlerden sorumlu bir yapının oluşturulması veya mevcut teknik yapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bununla ilgili en önemli husus da mülkiyet kavramıdır. Eğitim Tesis Alanlarının mülkiyeti, özel şahıslar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, Maliye Hazinesi ve özel tüzel kişilerin elinde bulunmaktadır. Bu da yatırımların yapılmasında birçok problemi beraberinde getirmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının bünyesinde mülk edinme hakkı olan teknik bir idari yapının oluşturulması mülkiyet problemleri nedeniyle okul alanlarının yer seçiminde karşılaşılan sorunları aşmakta önemli bir katkı sağlayacaktır.

Ülkemizde okul alanlarının planlanmasında genel nüfus yoğunluğu dikkate alınmaktadır. Yapılan araştırmalar da dikkat alındığında nüfus yoğunluğunun ilk dereceli okullar (15 yaş altı) ve orta dereceli okullar (18 yaş altı) için farklı hesaplanması, okul alanlarının belirlenmesi sürecinde sağlıklı bir analiz yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Ülkemizde belirlenen kriterlerin standardizasyonu sağlanarak kişilere göre değil nesnel gerçeklere göre seçim yapılması için temel altlık oluşturulmalıdır. Ayrıca seçim aşamalarında Analitik Hiyerarşik Yöntem (AHP) ile belirlenen kriterler ağırlıklandırılarak bir karar destek sistemi olan coğrafi bilgi sistemleri ile entegre edilmelidir. Böylece okul alanlarının yer seçimi isteğe göre değil bilimsel temellere dayalı olarak planlama sürecine katılması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Atabay, S., (2014), Mekân ve Mimarının Eğitimde Başarıya Etkisi. <http://www.ted.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFA79D6F5E6C1B43FF44EA474750BABA90>, [Erişim 3 Şubat 2017].
- Bukhari , Z., Rodzi, A. M. AND Noordin A. (2010)., *Spatial Multi-Criteria Decision Analysis for Safe School Site Selection*. International Geoinformatics Research and Development Journal.
- California Department Of Education, (2004), School Site Selection And Approval Guide, IOP Publishing PhysicsWeb. <http://www.cde.ca.gov/ls/fa/sf/schoolsiteguide.asp> [Erişim 2 Şubat 2017].
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (1984), İmar Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3194.pdf> , [Erişim 3 Şubat 2017].
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014), Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği. <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.19788&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=MEKANSAL>, [Erişim 3 Şubat 2017].
- Dadfar, N.A., (2014). *Suitability Analysis Of A New High School In The City Of Calabaras*, Yüksek Lisans Tezi, California State University, Los Angeles, ABD.
- Jamal, I., (2016), Multi-Criteria GIS Analysis for School Site Selection in Gorno-Badakhshan Autonomous Oblast, Tajikistan, Yüksek Lisans Tezi, Lund University, Lund, Sweden.
- Kalkan, S., Çetiz, S., Akay, Z., (2004), “İstanbul Metropolitan Alanı Ve Bu Alanda Yaşanan Yapısal Değişim” konulu Dünya Şehircilik Günü 28.Kolokyumu, 8-9-10 Kasım 2004.
- Manan, S., Nurhanım, A. H., Rosmadi, G., Khairil, A. H., Norshafinaz, M. D.and Sazali M., (2012). *A Study on School Location Suitability Using AHP in GIS Approach.*, 2012 IEEE 8th International Colloquium on Signal Processing and its Applications'ın İçinde, ABD, ss. 393-399.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (1961), İlköğretim ve Eğitim Kanunu. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>, [Erişim 4 Şubat 2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2010), Kurum Açılması ve Kapatılmasına İlişkin Esaslar. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2630_0.html , [Erişim 4 Şubat 2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2015), Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu. http://iedb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_08/17032245_2015asgaritasarmklavuzu.pdf , [Erişim 4 Şubat 2017].